

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№11

2025
noyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB[™]
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 690 sahifa.
2025-yil, noyabr

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHONDA KREATIV IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHINING UMUMIY GLOBAL TENDENSIYALARI.....	12
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQARISH VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA BOZOR INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	22
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	
XORIJIY INVESTITSİYALAR VA IQTISODIY O'SISH O'RTASIDAGI O'ZARO TA'SIR	30
Madraximova Irodaxon Sherzodbek qizi	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR EKSPORTINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	35
Sultonov Shodiyor Abduxalilovich, Karshiyeva Charos Mamasoliyevna	
QASHQADARYO VILOYATIDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING HOZIRGI HOLATI.....	41
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XALQARO TAJRIBA ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH.....	48
Xodjimatrov Xamidullo Mamirjonovich	
TIJORAT BANKLARI KREDIT PORTFELNI SAMARALI BOSHQARISH: MUAMMO VA TAKLIFLAR.....	53
Yusupov Shaxzod Maxmatmurodovich	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI ASOSIY OMILLAR VA IQTISODI SAMARADORLIGI TAHLILI.....	59
Axatova Shahnoza	
SANOATNING "DRAYVER" SOHALARINI RIVOJLANTIRISH	63
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
РОЛЬ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ В РЕГИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ КАРАКАЛПАКСТАНА.....	69
Хошимова Камилла Навфал қизи	
РОЛЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ОРГАНИЗАЦИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ	79
Тожиева Шахноза Бобомуратовна, Расулова Дилфуза Валиевна	
АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	86
Файзиёв Умуркул Шухратович	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATIDA ISTEMOLCHILARNI MOTIVATSIYALASH MASALALARI	97
Jalilov Jamshid G'anijonovich	
СТАНДАРТЫ КАЧЕСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	103
Ўролова Севара Бехзод қизи	
BANKLARDA KAPITAL YETARLILIGI VA LIKVIDLIKNI AUDITORLIK BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	109
Narziyev Hayotjon Azamatovich	
NATIJAVIYLIKKA YO'NALTIRILGAN BudgetLASHTIRISH ORQALI FISKAL SAMARADORLIKNI OSHIRISH MASALALARI.....	115
Allakuliyev Akmal Baltayevich	
AUDITORLIK XULOSALARIDA AUDITORLARNING PROFESSIONAL MULOHAZALARNING ASOSLILIGINI ANIQLASH AHAMIYATI	120
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich	
YASHIL IQTISODIYOTDA YASHIL MOLIYALASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIYOT UYG'UNLIGI.....	126
Xalikov S. X.	

TURISTIK KORXONALARDA BREND CAPITALINI BAHOLASH	131
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
AYOLLAR ISH BILAN BANDLIGINI OSHIRISHDA KASANACHILIKNING AHAMIYATI	141
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	148
Алимова Дилафруз	
O'ZBEKISTON UZUMCHILIK KORXONALARINING EKSPORT MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA YASHIL INNOVATSIYALAR VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	153
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
RAQAMLI MOLIYAVIY XIZMATLAR TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA SOLIQ BOSHQARUVI SAMARADORLIGINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI	161
Radjabov Umurzoq Ablakulovich	
ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОГО СЕКТОРА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН: РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭНЕРГЕТИКИ	165
Аллаева Г.Ж.	
THE IMPORTANCE OF STRESS TESTING AND ITS IMPLEMENTATION IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	169
Mamatova Sevara	
MINTAQADA SANOAT KORXONALARI SALOHİYATI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION KO'RSATKICHLARI	175
Nabiyev G'ulom Abdisalomovich	
IJTIMOİY SOHA INVESTISIYA LOYIHALARINI DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISHNING XORIY TAJRIBALARI	185
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li	
YASHIL BANK MAHSULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ISTIQBOLLARI	189
Mahmudov Ulug'bek Davronovich	
KICHIK BIZNESDA XUSUSIY VA UMUMIY AXBOROT TIZIMLARI INTEGRATSIYASI	193
Navruz-zoda Layli Baxtiyorovna	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	197
Mamatkulova Nadira Maxkamovna	
JAHON AMALIYOTIDA TASHABBUSLI BUDJETLASHTIRISHNING KONSEPTUAL YO'NALISHLARI	203
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ МАЛОГО БИЗНЕСА КАК ФАКТОР ПЕРЕХОДА К “ЗЕЛЁНОЙ” ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	210
Бозорова Озода Рахимовна	
ТЕМИРБЕТОН КО'РРИКЛАРДАГИ BURDALANGIN BETONDAN OLINGAN CHAQIQ TOSHNI KOMPLEKS TADQIQOT QILISH	222
Salixanov Saidxon Salixanovich, Kenjayev Temurbek Olimjonovich	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKDA YASHIRIN IQTISODIYOTNI ANIQLASH USULLARI VA SOF FOYDA KO'RSATKICHIDA AKS ETISH YO'LLARI	226
Mavlyanov Muzaffar Yusupovich	
MAMLAKATIMIZ BANKLARIDA FOIZ RISKILARI MUAMMOLARI VA ILMIY-TAHLILI	230
Isakov.J.Ya	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARINI EKSPORTGA YO'NALTIRISHDA IQTISODIY BARQARORLIK TUSHUNCHASINING NAZARIY ASOSLARI VA BAHOLASH MEZONLARI	238
Faxriddinov Bahriddin	

TO'QIMACHILIK SANOATIDA SUN'IY VA KIMYOVIY TOLALARNING IQTISODIY AFZALLIKLARI	243
Raximov Furqat Jalolovich	
BUXORO VILOYATIDA CHARM-POYABZAL TARMOG'I RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH STRATEGIYASI.....	249
Rahmonov Xurshid Xayriddinovich, Atoeva Mehriqo Ilhom qizi	
KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBI VA UNI YURITISH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	254
M.I.Murodova	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI AHOLI DAROMADLARINI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI.....	258
Uzoqov Suhrobjon Do'smat o'g'li	
INNOVATSION VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA LOGISTIK XIZMATLAR KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI TAHLILI.....	264
Xalimov Javlonbek Shaxriyovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TIZIMIDA RAQAMLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SOLIQLARNI UNDIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	271
Muxammadov Nodir Karimovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA EKSPORTBOP MAHSULOTLAR ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	277
Boymirzayev Zokirjon Mashrabboyevich	
IQTISODIYOT VA TA'LIM BOSHQARUVI: O'ZBEKISTONDA TA'LIM BRENDINGI UCHUN IQTISODIY JIHATLAR.....	282
Dilfuza Shokirova	
OLIY TA'LIM SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH.....	291
Raximjonova Shohsanam Baxodirovna	
O'ZBEKISTON BANKLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI INSON KAPITALI RIVOJI BILAN UYG'UNLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL YONDASHUV.....	295
Xushvaqto'v Nodirbek Nomoz o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MOLIVAVIY STRESS-TEST TIZIMINI YARATISH METODOLOGIYASI	299
Zaynutdinov Ismoil Samariddin o'g'li	
HOZIRGI SHAROITDA BANK FAOLIYATIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI	303
Malikova Dilrabo Muminovna, Shakarova Kumush Faxriddin qizi	
ENSURING SECURITY IN THE DIGITAL WORLD: HOW THE INSURANCE INDUSTRY CAN COUNTER CYBERATTACKS	308
D.D. Omonova	
JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISH JARAYONIDA Budget-SOLIQ SIYOSATINI ISLOH QILISH MASALALARI	314
Hojiakbar Zaynabidinov	
SILINDRSIMON KAMERADA QATLAMLI CHIGITLAR AYLANMA HARAKATINING TAHLILI.....	319
No'monov Mirjalol Abdumalik o'g'li	
IPAKCHILIK KLASSTERLARI ASOSIDA TARMOQNI O'RTA MUDDATLI RIVOJLAN TIRISH STRATEGIYASI.....	325
Xudoykulov Mamarasul Radjabovich	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA UZOQ MUDDATLI AKTIVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH.....	332
Shermatov Sirojiddan Xaydarovich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM IQTISODIYOTINING RAQAMLI MARKETING ORQALI RIVOJLANISH YO'LLARI.....	335
Egamberdiyev Muzaffar	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ РЕШЕНИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ ПРОЕКТА «БЕЗОПАСНЫЙ ГОРОД»	339
Иминов Акбаржон Одилжонович	

IQTISODIY TIZIM VA INSON QADRIYATI: KAPITALIZM VA GUMANIZM O'RTASIDA	345
Raxmatullayev Sarvar Nazar o'g'li, Abdukarimova Muborak Sharaf qizi, Madrakhimova R. G.	
O'ZBEKISTONDA QULAY INVESTITSiya MUHITINI SHAKLLANTIRISH VA INVESTITSİYALAR JALB ETISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	350
Yusupov Muxiddin Soatovich	
KONSOLIDATSİYALASHGAN MOLİYAVIY HISOBOT MA'LUMOTLARINI TAHLIL QILISH MASALALARI	358
Avazov Ilhom Ravshanovich	
YANGI TUZILISHLI IKKI QATLAMLI TRIKOTAJ TO'QIMALARINI OLISH USULLARI	363
S. Saparova, M. Musaeva, M. Mirsadikov, M. Mukimov	
KVANT MUHITIDA AXBOROTNI HIMOYALASHGA XIZMAT QILUVCHI MULTIPLEKSER TUZILMASI	370
Safojev Nuriddin Najmiddin o'g'li	
ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KO'P QATLAMLI IQTISODIY MEXANIZMLAR, INNOVATSION INFRATUZILMA VA INSTITUSIONAL UYG'UNLIKNING KONSEPTUAL TAHLILI	377
Kuziev Ravshan Ramazonovich	
SANOAT HAMKORLIGINING ILG'OR TAJRIBALARI VA ULARNI O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA INTEGRATSiya QILISH YO'LLARI	385
Boyutrayev Olimjon Urayimovich	
DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK ASOSIDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	392
Akbarov G'ayratjon Ne'madjonovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA YILQICHILIK VA TUYACHILIKNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARINI ARIMA MODEL ASOSIDA PROGNOZLASH	396
Sabit Gabbarov Nietali'evich	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARIDA AUTSORSING FAOLIYATINI MOLİYALASHTIRISHDA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR	402
Xamidov Anis Choriyevich	
NEXUS BETWEEN RENEWABLE ENERGY USE AND GDP GROWTH IN UZBEKISTAN	407
Xalimjonov Nurbek Ulug'bek o'g'li, Toxirov Shodiyor Zafar o'g'li, Jumamuratov Sultanbek Ilyasovich	
MOLIYAVIY SALOHİYATNI OSHIRISHDA XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB QILISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	415
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
O'ZBEKISTON O'RMON XO'JALIGIDA INNOVASION MOLİYALASHTIRISH: NORMATIV TAYANCH, BOZOR INSTRUMENTLARI VA EKOTIZIM XIZMATLARI	420
Mamatqulova Muxlisaxon Mamirjanovna	
SERVIS IQTISODIYOTIDA ISH BILAN BANDLIK SHAKLLARI TRANSFORMATSİYASINI TADBIQ QILISHGA METODOLOGIK YONDASHUV	425
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TURIZMNING O'RNI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	431
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ «ЗЕЛЁНОГО» ФИНАНСИРОВАНИЯ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ	436
Мирдовидов Бахтиер Кобилович	
MILLIY IQTISODIYOT UCHUN INVESTITSiya RESURSI SIFATIDA UY XO'JALIKLARI JAMG'ARMALARINI RIVOJLANTIRISH	443
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
AXBOROT-KOMMUNIKATSiya TIZIMLARI HIMOYA VOSITALARINI SUN'IY INTELLEKT BILAN INTEGRATSİYALASH MUAMMOLARI	448
Bozorov Suhrobjon Mumin o'g'li	

SANOAT KORXONALARIDA KPI TIZIMINI JORIY QILISHNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	453
Tursunov Orifali Samandarovich	
IQTISODIY BARQARORLIKGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	457
Abdullayeva Sevaraxon Xasanovna	
ZARAFSHON MINTAQASI HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHALARI O'RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNI TA'MINLASH ISTIQBOLLARI	463
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
YUQORI SAMARALI PAXTA TOZALAGICHDA MAYDA IFLOSLIKLARNI AJRATISH JARAYONINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNING OPTIMAL PARAMETRLARINI MATEMATIK MODELASHTIRISH ASOSIDA ANIQLASH.....	471
Mirzakarimov Mirsharoffiddin Mirzaabdurahimovich	
MAHSULOTLAR RAQAMLI PASPORTI EKOTIZIMI VA UNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	478
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
ВЛИЯНИЕ РАЗЛИЧНЫХ МОЮЩИХ СРЕДСТВ И МЕТОДОВ НА ПОКАЗАТЕЛИ КАЧЕСТВА НАТУРАЛЬНЫХ ШЕРСТЯНЫХ ВОЛОКОН.....	484
Собиров ДаниёрХолмуродович	
СТРУКТУРНАЯ МОДЕЛЬ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПЕДАГОГОВ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ.....	490
Киличева Феруза Бешимовна	
KICHIK BIZNESNING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASHDA SAMARALI OMILLARDAN FOYDALANISH NAZARIYASI	495
Imomnazarov Xurshid Ozodbekovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
TIJORAT BANKLARIDA MOLIVAVIY BARQARORLIKNI BAHOLASH INDIKATORLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	499
Abdusalamov Olimjon Eshmirzayevich	
O'ZBEKISTONDA TURIZM SOXASIGA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MEXANIZMINI TA'SIRI.....	504
Yuldashev Kodirjon Mamadjanovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI XARAJATLARINING SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	508
Shernayev Akbar Aqmirzayevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI	514
Adilov Mirkomil Miralimovich	
IDORALARARO INTEGRATSIYANING NAZARIY MODELLARI VA UNING DAVLAT BOSHQARUVIDAGI AHAMIYATI	520
Ashirov Jamolbek Shuxrat o'g'li	
MO'RT MATERIALLARNI MEXANIK KESIB ISHLOV BERISHDA ASBOB YUZASIDA KUZATILADIGAN YEYILISH	526
Allanazarov Akmal Abdulxaqovich, Axmedov Azamat Xaitovich, Shakirov Shuhrat Musayevich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOLIQ MONITORING TIZIMINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	530
Lukmanov Kahramon Abdurahmanovich	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH VA TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	534
Yuldashov Isomiddin Sidiqovich	
KICHIK BIZNESNI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA TIJORAT BANKLARINING KREDIT SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	540
Norqobilova Nargiza Abdigodirovna	

PNEVMOTRANSPORT TIZIMIDAGI PNEVMOQUVUR TIRSAK MATERIALINI YAXSHILASH ORQALI PAXTA SIFATIGA TA'SIRINI O'RGANISH	546
Boltabayev Bekzod Egamberdiyevich	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING EKOLOGIK AKTIVLARINI HISOBGA OLISH	549
Mirzayev Komiljon Abdullajonovich	
DEHQON XO'JALIKLARIDA YER RESURLARIDAN FOYDALANISHNING EKOLOGIK XAVFSIZLIGI VA UNING BAHOLASH USULLARI.....	553
Axmatov Abutolibxon Ochilxon o'g'li	
XUSUSIYLASHTIRILGAN KORXONALARDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI MOLIVAVIY NATIJADORLIKNI OSHIRISH YO'LLARI	557
Asomidinova Moxigulbonu Oybek qizi	
O'ZBEKISTONDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNING ORTIB BORISHI JAHON MIQYOSIDA JORIY ETILAYOTGAN BUSINESS READY REYTINGIDAGI BAHOLASH NATIJALARIDA YAQQOL NAMOYON BO'LMOQDA.....	562
Platov Dilshod Xaqberdiyevich, Raxmonov Doniyor Ixtiyorjon o'g'li, Ortiqova Niginabonu Alisher qizi, Raxmonov Jo'rabek Hamroyevich	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA INVESTITSIYADAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI.....	570
Nilufar Mengqobilovna Xudayberdieva	
MAGNEZIAL BOG'LOVCHI MATERIALLAR ISHLAB CHIQUVISHDA SANOAT CHIQINDILARNI FOYDALANISHNING DUNYO VA O'ZBEKISTON MIQYOSIDAGI HOLATI	574
Rahimjon Jalilov Ravshanbek o'g'li, Orazimbetova Gulistan Jaksilikovna	
KORXONALAR ISHLAB CHIQUVISH POTENSIALINING XUSUSIYATLARI VA UNDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	578
Jalilov Bahrom Sotiboldievich	
O'ZBEKISTONDA INKLYUZIV SUG'URTA INSTITUTINING RIVOJLANISH ZARURATI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY AHAMIYATI.....	583
Ravshanova Mohinur O'rolovna	
INNOVATIVE APPROACHES TO IMPROVING STUDENTS' DIGITAL COMPETENCE	588
Jalqasbayev Sultanbek Tayrbek uli	
KREATIV TURIZMDA YANGI TAJRIBALAR YARATISH: IJODIY KLASSTERLAR, MAHALLIY HUNARMANDCHILIK VA IMMERSIV TEXNOLOGIYALAR ROLI	593
Hamzayeva Dilfuza Samarovna	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISHNING ZARURIYATI VA AHAMIYATI	599
Salimjonova Zilolaxon Salimjon qizi	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTGA O'TISHNI QO'LLAB-QUVVATLASH UCHUN FOYDALANILADIGAN MOLIVAVIY MAHSULOTLAR	605
Nazarova Umida Mamadali qizi	
CREDIT RISK MANAGEMENT AND PROFITABILITY OF COMMERCIAL BANKS IN AN EMERGING MARKET: THE CASE OF UZBEKISTAN	609
Ruzmamat Khudayberganov Shokirjon ugli, Sobirov Yuldoshboy Ruzimboevich, Nodirbek Fayzullaev Baxtiyor Ugli	
PAXTA XOMASHYOSIDAGI IFLOSLIKLARNI TOZALASHDA UNUMDORLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR ETUVCHI OPTIMAL PARAMETRLARNI ANIQLOVCHI MATEMATIK MODEL.....	616
Karimov Abdusamat Ismonovich, Imomnazarova Nurjaxon	
ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК ИНСТРУМЕНТ МОДЕРНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО И ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	621
Муродбек Болтабоев	

YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYALASHTIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR	626
Valiev Umid Gulamovich	
TURIZM SOHASIDA MARKETING STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	631
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna	
HR MARKETING STRATEGIYALARINING KORXONA SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	635
Adilova Zulfiya Djavdatovna	
ISHLAB CHIQARISH KORXONALARIDA MARKETING TADQIQOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	641
Musayeva Shoirazimovna	
ЭМПИРИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЗРЕЛОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЁТА И ЦИФРОВИЗАЦИИ В МАЛОМ И СРЕДНЕМ БИЗНЕСЕ УЗБЕКИСТАНА	646
Джуманиязова Сабина Михайловна	
MAMLAKATIMIZDA INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH: ISTIQBOLLAR VA STRATEGIK YO'NALISHLAR	654
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
SYNTHESIS OF FLAME-RESISTANT NANOCOMPOSITE COATINGS, THEIR THERMO-MECHANICAL PROPERTIES, AND PRACTICAL APPLICATION IN THE EVALUATION OF HEAT RESISTANCE	658
Tosheva Dilfuza Farxodovna, Siddikov Ikrom Iminjonovich, Rakhimov Firuz Fazliddinovich	
TELEKOMMUNIKATSIYA KORXONALARI FAOLIYATIDA RAQAMLI TEXNIKA VA TEXNOLOGIYALARNING O'RNI	663
Xusanov Durbek Nishanovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ЖЕЛЕЗОБЕТОННОЙ ТОНКОСТЕННОЙ КОНСТРУКЦИИ С ГРУНТОВЫМ МАССИВОМ В УСЛОВИЯХ ПОЛЗУЧЕСТИ	667
Уринов Адхамджан Акбарович	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	673
Qurbonov Nuriddin Ro'ziqulovich	
BOLALAR KIYIMI TEXNOLOGIYASIDA XAVFSIZLIK TALABLARI	679
Ergasheva Rashida Abdug'anievna	
AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOT SANASIDAN KEYINGI HODISALAR AUDITI	683
Muydinov Erkin Djamaliddinovich	

AUDITNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA HISOBOT SANASIDAN KEYINGI HODISALAR AUDITI

Muydinov Erkin Djamaldinovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, i.f.n, dotsent

ORCID: 0009-0001-6412-1368

Annotatsiya. Ushbu maqolada tadbirkorlik subyekti tomonidan moliyaviy hisobotlarni tayyorlashda “Hisobot sanasidan keyingi hodisalar” deb nomlangan 10-sonli Moliyaviy hisobotning xalqaro standarti talablariga rioya etilganlik darajasini “Hisobot sanasidan keyingi hodisalar” deb nomlangan 560-sonli Auditning xalqaro standartlari asosida auditorlik tekshiruvidan o‘tkazish uslubiyoti yoritish maqsad qilib olingan.

Kalit so‘zlar: hisobot sanasidan keyingi hodisalar, faoliyat uzluksizligi, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari, auditning xalqaro standartlari.

Abstract. This article highlights the methodology for auditing compliance with the requirements of International Financial Reporting Standard No. 10 “Events after the reporting date” by business entities when preparing financial statements, based on International Auditing Standard No. 560 “Events after the reporting date.”

Key words: events after the reporting date, going concern, international financial reporting standards, international auditing standards.

Аннотация. В данной статье освещена методика аудита выполнения требований Международного стандарта финансовой отчетности № 10 «События после отчетной даты» субъектами предпринимательства при подготовке финансовой отчетности на основе Международного стандарта аудита № 560 «События после отчетной даты».

Ключевые слова: события после отчетной даты, непрерывная деятельность, международные стандарты финансовой отчетности, международные стандарты аудита.

KIRISH

Hisobot sanasidan keyingi hodisalar, shu nomdagi 10-sonli Moliyaviy hisobotning xalqaro standartiga (MHXS) ko‘ra, hisobot davri tugagan sana bilan moliyaviy hisobotlarni e‘lon qilish uchun tasdiqlash sanasi o‘rtasidagi oraliqda yuzaga kelgan ijobiy yoki salbiy hodisalardir (2). Audit amaliyoti uchun bu davr “Hisobot sanasidan keyingi hodisalar” deb nomlangan 560-sonli Auditning xalqaro standartiga (AXS) ko‘ra:

- moliyaviy hisobot sanasi va auditorlik xulosasi sanasi oralig‘ida sodir bo‘ladigan hodisalarni;
- auditorlik xulosasi sanasidan keyin, biroq moliyaviy hisobotni e‘lon qilish sanasigacha auditorga ma‘lum bo‘lgan hodisalarni;

- moliyaviy hisobot e‘lon qilinganidan keyin auditorga ma‘lum bo‘lgan hodisalarni o‘z ichiga oladi (3).

Bunda 560-sonli AXSning 5a-bandiga ko‘ra, moliyaviy hisobot sanasi deganda moliyaviy hisobot o‘z ichiga olgan oxirgi davrning yakuniy sanasi tushuniladi. Mazkur standartning 5g-bandiga ko‘ra, moliyaviy hisobotlarni e‘lon qilish sanasi — audit tekshiruvidan o‘tkazilgan moliyaviy hisobotlar va auditorlik xulosasi bilan barcha foydalanuvchilar tanishishi uchun imkoniyat yuzaga kelgan sanadir. Davlat sektori bilan bog‘liq holda, moliyaviy hisobotni e‘lon qilish sanasi audit qilingan moliyaviy hisobot va auditorlik xulosasi qonunchilik organiga taqdim etilgan yoki boshqa yo‘l bilan e‘lon qilingan sana bo‘lishi mumkin.

“Moliyaviy hisobotlar to‘g‘risida fikr hosil qilish va xulosa berish” deb nomlangan 700-sonli (qayta ko‘rib chiqilgan) AXSning 49-bandida auditorlik xulosasi sanasi — auditor moliyaviy hisobot bo‘yicha bildirilgan auditor fikri uchun asos bo‘lgan yetarlicha va tegishli auditorlik dalillari olingan sana deb qayd etilgan (4).

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xalqaro audit amaliyotida hisobot sanasidan keyingi hodisalarni baholash audit jarayonining eng muhim bosqichlaridan biri sifatida ko'riladi. Professional adabiyotlarda bu jarayonning metodologik asoslari va auditorlik mas'uliyati chuqur o'rganilgan. Arens, Elder va Beasley tomonidan yozilgan fundamental tadqiqotlarda auditor moliyaviy hisobot sanasi bilan auditorlik xulosasi sanasi orasida sodir bo'ladigan barcha muhim voqealarni aniqlashi, ularning moliyaviy hisobotga ta'sirini baholashi va zarur bo'lsa, mijozdan tuzatish yoki ochiqlashni talab qilishi lozimligi ta'kidlanadi. Ularning fikricha, bu davr "keyingi voqealarni tekshirish oynasi" bo'lib, auditorning professional skeptitsizmi aynan shu bosqichda eng yuqori darajada bo'lishi talab etiladi.

Hayes, Wallage va Gortemaker xalqaro audit standartlari amaliyotini tahlil qilar ekan, ISA 560 talablarining auditorlar uchun ikki bosqichli yondashuvni belgilab berishini qayd etadi: birinchisi — audit xulosasi sanasigacha sodir bo'lgan voqealarni aniqlash, ikkinchisi — xulosa berilgandan so'ng auditorning zimmasiga tushadigan mas'uliyatni belgilash. Ularning ilmiy yondashuvida audit xulosasi berilgandan keyingi davrda aniqlangan sezilarli xatoliklar auditorni mijoz bilan hamkorlikda tuzatish kiritishga yoki xabar berish jarayonlarini boshlashga majbur qilishini ko'rsatadi.

Knechel va Salterio tomonidan chop etilgan ilmiy ishlarda keyingi hodisalar auditi riskga asoslangan yondashuvning ajralmas elementi sifatida talqin qilinadi. Ular auditorning asosiy vazifasi — firmaning aktivlari, majburiyatlari yoki daromadlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan hodisalarni aniqlash va ularning raqamli ifodasini baholash ekanini ilmiy asoslaydilar. Shu bilan birga, ular kompaniyalar ko'pincha keyingi hodisalarni to'liq ochiqlashga moyil bo'lmasliklarini, auditor esa bu bosqichda qo'shimcha audit dalillari to'plashga majbur bo'lishini ta'kidlaydi.

DeFond va Zhang audit sifatiga bag'ishlangan yirik meta-tahlilida keyingi hodisalar auditi moliyaviy hisobotlarning ishonchlilik darajasini oshiruvchi asosiy mexanizmlardan biri ekanini ko'rsatadi. Ularning tadqiqotlari bo'yicha, kuchli korporativ boshqaruvga ega korxonalarda auditorlar tomonidan aniqlanadigan keyingi voqealar soni kamroq bo'ladi, bu esa ichki nazoratning samaradorligini anglatadi. Aksincha, risk darajasi yuqori bo'lgan tashkilotlarda ISA 560 bo'yicha qo'shimcha audit amallarining ahamiyati yanada ortadi.

Messier, Glover va Prawitt audit dalillarining ishonchliliigi bo'yicha tadqiqotlarida auditorning keyingi hodisalarni aniqlash jarayoni bevosita korxona rahbariyati bilan olib boriladigan so'rovlar, yuridik xizmatlar bilan muloqotlar, balansdan keyingi operatsiyalarni tahlil qilish va bank tasdiqlari kabi dalillarga tayangan holda amalga oshirilishini asoslaydi. Ularning tahliliga ko'ra, keyingi voqealarni o'tkazib yuborish audit sifati pasayishining eng keng tarqalgan sabablaridan biridir.

Shuningdek, Wu, Hsu va Haslam tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda auditorlarning keyingi hodisalarni aniqlashdagi xatolari ko'pincha korxonaning moliyaviy qiyinchiliklari, aktivlarning qadrsizlanishi yoki majburiyatlarning oshib ketishini vaqtida aks ettirmaslikka olib kelishi isbotlangan. Ularning empiric ma'lumotlari auditorning bu bosqichda yetarli darajada sinchkovlik ko'rsatishi audit xulosasining qiymati va ishonchliliigini sezilarli oshirishini ko'rsatadi.

Ushbu ilmiy izlanishlar audit jarayonida keyingi hodisalarni baholash nafaqat texnik talab, balki auditorlik kasbining yadro funksiyalaridan biri ekanini yorqin tasdiqlaydi. Xalqaro standartlar tizimi (ISA) aynan shu bosqichda auditorning yuridik mas'uliyati, kasbiy etikasi va mustaqilligini ta'minlash uchun aniq ko'rsatmalar beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Hisobot sanasidan keyingi hodisalar moliyaviy hisobotga ta'sir etish xususiyatiga ko'ra:

- a) ijobiy yoki salbiy hodisalar;
- b) moliyaviy hisobotni tuzatishni yoki unda ochib berishni talab qiluvchi hodisalarga guruhlanadi.

Ahamiyatga molik bo'lgan hisobot sanasidan keyin yuz bergan hodisalar kompaniya biznesiga ijobiy yoki salbiy ta'siridan qat'i nazar, hisobot yilining moliyaviy hisobotida aks ettirilishi lozim. Aks ettirish moliyaviy hisobotni tuzatish yoki ularni batafsil ochib berish yo'li bilan amalga oshirilishi mumkin.

Moliyaviy hisobotni tuzatishni talab qiluvchi, hisobot tuzish sanasidan keyin aniqlangan hodisalar qatoriga kompaniyaning yirik debitori hisobot tuzish sanasiga qadar inqirozga uchraganligi haqidagi ma'lumotning kelib tushishi, tadbirkorlik subyekti hisobot davri yakunida joriy majburiyati mavjudligini tasdiqlagan sud ishining keyinchalik hal bo'lishi, hisobot davri oxirida aktiv qadrsizlanganini yoki ilgari tan olingan zarar summasiga tuzatish kiritish zarurligini ko'rsatuvchi axborotning hisobot tugaganidan keyin olinishi, shuningdek hisobot davri tugallanishidan oldin sotib olingan aktivlarning tannarxi yoki sotilgan aktivlardan tushgan tushumning keyinchalik aniq bo'lishi kiradi. Tadbirkorlik subyekti hisobot davri oxirigacha yuz bergan hodisalar natijasida to'lovlarni amalga oshirish bo'yicha joriy yuridik yoki konstruktiv majburiyatga ega bo'lganini ko'rsatadigan,

hisobotdan keyin yuzaga chiqqan to'lovlar yoki mukofotlar summalarining aniqlanishi ham tuzatish kiritilishi lozim bo'lgan holatlarga mansubdir. Shuningdek, moliyaviy hisobotlarning noto'g'ri ekanini bildiruvchi firibgarlik yoki xatolar aniqlansa, bu ma'lumot ham tegishli tuzatishlar kiritishni talab qiladi. Shu sababli, tadbirkorlik subyekti bunday hodisalarni aks ettirish maqsadida moliyaviy hisobotlarda tan olingan summalarga majburiy ravishda tuzatish kiritadi.

Tuzatish talab qilmaydigan, faqat moliyaviy hisobotda ochib berilishi lozim bo'lgan hodisalar esa, masalan, hisobot davridan keyin amalga oshirilgan yirik biznes birlashuvi yoki yirik sho'ba subyekting chiqib ketishi, ta'sischi tomonidan kompaniya faoliyatini davom ettirmaslik rejasi e'lon qilinishi yoki katta miqdordagi aktivlarning sotib olinishi singari holatlardir. Shuningdek, uzoq muddatli aktivlarning bir qismini sotish uchun mo'ljallangan aktivlar guruhiga o'tkazilishi, aktivlarning boshqa yo'l bilan chiqib ketishi yoki davlat tomonidan yirik aktivlarning musodara qilinishi, kompaniya tayyor mahsulot omborida yong'in natijasida katta zarar ko'rilishi kabi holatlar ham ochiqdan lozim bo'lgan axborotlar sirasiga kiradi. Kompaniya rahbariyati tomonidan yirik restrukturizatsiya rejasining e'lon qilinishi yoki uning amalga oshirilishi boshlanganligi, hisobotdan keyin oddiy aksiyalar bilan bog'liq yirik moliyaviy muomalalarning amalga oshirilishi, aktivlar narxлари yoki valyuta kurslarida favqulodda katta o'zgarishlarning kuzatilishi ham shu toifaga mansubdir. Shuningdek, soliq stavkalari yoki soliq qonunchiligidagi o'zgarishlar joriy va muddati uzaytirilgan soliq aktivlari hamda majburiyatlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lsa, bu axborot ham ochib berilishi zarur. Kafolat xatlarining taqdim qilinishi orqali yirik majburiyatlar yoki shartli majburiyatlarning olingani, shuningdek hisobot davridan keyingi hodisalar oqibatida yirik sud jarayonining boshlanishi ham moliyaviy hisobotda ochib berilishi lozim bo'lgan ma'lumotlar qatoriga kiradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

560-sonli AXSga asosan mazkur yo'nalishda auditorning maqsadlari moliyaviy hisobot sanasi va auditorlik xulosasi sanasi oralig'ida sodir bo'lgan, moliyaviy hisobotda tuzatish kiritishni yoki ochib berishni talab etadigan hodisalar moliyaviy hisobotlarni tuzishda qo'llaniladigan asosga muvofiq to'g'ri aks ettirilganini tasdiqlash uchun yetarlicha tegishli auditorlik dalillarini olishdan iborat bo'ladi. Shuningdek, auditor auditorlik xulosasi sanasidan keyin unga ma'lum bo'lgan va agar ular auditor tomonidan ko'rib chiqilgan sanada ma'lum bo'lganida auditorlik xulosasini o'zgartirishga olib kelishi mumkin bo'lgan faktlar bo'yicha zarur harakatlarni amalga oshirishi lozim.

Auditor mazkur davrda sodir bo'lgan va moliyaviy hisobotda tuzatish kiritilishini yoki ochib berilishini talab etadigan barcha hodisalar aniqlangani xususida yetarli auditorlik dalillarini olish maqsadida tegishli tartib-taomillarni bajaradi. Bunday tartib-taomillar qatoriga auditorlik tekshiruv o'tkazilayotgan kompaniya rahbariyatiga hisobot sanasidan keyin yuqoridagi mazmundagi hodisalar yuz berganligi haqidagi rasmiy so'rov yuborish, hisobot sanasidan keyin o'tkazilgan ta'sischi yig'ilishlari, direktorlar kengashi, taftish komissiyasi va ijro organlari a'zolari yig'ilishlari bayonnomalarini o'rganish, huquq-tartibot va nazorat qiluvchi idoralar tomonidan o'tkazilgan tekshiruv yoki monitoring natijalari bilan tanishish, kompaniyaning huquqshunosidan kompaniyaga nisbatan qo'zg'atilgan yoki kompaniya tomonidan kontragentlarga nisbatan bildirilgan da'volar bo'yicha olib borilayotgan yirik sud jarayonlari va mavjud nizolar haqida batafsil rasmiy ma'lumot olish kiradi.

Shu bilan birga, yillik moliyaviy hisobotga qadar tuzilgan so'nggi oraliq moliyaviy hisobotni tahlil qilish, kompaniyaning sug'urta tashkiloti bilan hisobot tuzish sanasiga sug'urta to'lovi summasini aniqlashtirish bo'yicha muzokaralar natijalari haqida ma'lumot so'rash, yirik miqdorda qarz yoki kredit olish, shuningdek, boshqa shaxslar olgan katta miqdordagi qarzlariga kafolat berish bo'yicha tuzilgan hujjatlarni o'rganish ham auditor tomonidan bajariladigan muhim tartib-taomillar sirasiga kiradi.

Amaliyotda keng qo'llaniladigan tartib-taomillardan biri 500-sonli AXSning A22 hamda 560-sonli AXSning A9 bandlariga muvofiq mijoz kompaniya rahbariyatidan "rasmiy so'rov" olishdir. Uning namunaviy shakli 1-jadvalda keltirilgan bo'lib, auditorlik dalillarini to'plash jarayonida muhim vosita sifatida e'tirof etiladi (1-jadval).

1-jadval. MCHJ "Profi audit" auditorlik tashkiloti Xo'jalik yurituvchi subyekt rahbariga hisobot sanasidan keyingi hodisalar to'g'risida rasmiy so'rov¹

Mijoz:	"Sharq" aksiyadorlik jamiyati				
Shartnoma:	11.03.2025 y № 03-2025	Bajaruvchi:	Mamatxonov M	Tugatildi:	14.05.2025 y
Audit o'tkazilayotgan davr	01.01.2024 y- 31.12.2024 y	Tekshiruvchi:	Maraziqov M	Tekshirildi:	15.05.2025 y

1 Muallif ishlanmasi

Tr	Savollar	Javob		Javob “Ha” bo’lganda izoh
		Ha	Yo’q	
1	Hisobot sanasidan keyin, hisobotda debitorlar tarkibida aks ettirilgan, lekin hisobot tuzish sanasiga inqirozga uchragan kontragent to’g’risida malumot olingan holatlar mavjudmi?			
2	Hisobot sanasidan keyin, aksiyadorlik jamiyati aksiyalari kotirovkasini keskin pasayishi yoki o’sishi yuz bermadimi?			
3	Hisobot sanasidan keyin yirik biznes birlashuvi yoki yirik shuba tadbirkorlik subyekting chiqib ketishi yuz bermadimi?			
4	Hisobot sanasidan keyin, yirik aktivlarni sotilishi yoki bunday xo’jalik muomalasini amalga oshirilishini rejalashtirilishi yuz bermadimi?			
5	Hisobot sanasidan keyin hisobot davri oxirida aktivni qadrsizlanganligidan dalolat beradigan ma’lumot olinmadimi?			
6	Hisobot sanasidan keyin, ustav kapitalini sezilarli tarzda ызgarishi, yangi aksiyalar yoki qarz majburiyatlari bo’yicha qimmatli qog’ozlarni chiqarilishi, korxonani qayta tuzilishi yoki tugatilishi bo’yicha xarakatlar amalga oshirilmadimi?			
7	Hisobot sanasidan keyin davlat tomonidan jamiyat mulkini olib qo’yilishi, yoki favqulodda vaziyatlar (yong’in, zilzila, suv toshqini...) ta’sirida ularga ziyon yetish holatlari yuz bergani yo’qmi?			
8	Hisobot davridan keyin aktivlar narxlari yoki valyuta ayriboshlash kurslaridagi g’ayrioddiy darajadagi katta o’zgarishlar yuz berdimi?			
9	Hisobot sanasidan keyin hisobot davrida va ayniqsa hisobot davrining oxirida noan’anaviy buxgalteriya o’tkazmalari rasmiylashtirilganligi holatlari aniqlandimi?			
10	Kafolat xatlarini taqdim qilish orqali kompaniya tomonidan zimmasiga yirik majburiyatlar yoki shartli majburiyatlarni olinishi yuz bermadimi?			
11	vxx Hisobot sanasidan keyin etiborga loyiq bo’lgan yirik shartli aktiv(lar) va (yoki) shartli majburiyat(lar) yuzaga kelgani yo’qmi?			
12	vxx ...			

Hisobot sanasidan keyin sodir bo’lgan hodisalar tarkibiga 2019-yilning oxiri va 2020-yil boshidan boshlab butun dunyo hamda mamlakatimizda koronavirus COVID-19 pandemiasining yuzaga kelishi ham kiradi. Mazkur hodisa aksariyat korxona va tashkilotlarning iqtisodiy va ijtimoiy yo’nalishlardagi faoliyatiga jiddiy talafot yetkazdi. Ayrim biznes turlari, jumladan, havo va temir yo’l transportida yo’lovchi hamda yuk tashish, sayohat va turizm, mehmonxona xizmatlari va ko’ngilochar soha korxonalari davom etayotgan pandemiya sharoitida hatto o’z faoliyatini butunlay to’xtatdi yoki sezilarli darajada qisqartirdi. COVID-19 pandemiyasi auditorlik faoliyatiga ham ta’sir ko’rsatib, audit ko’lamining kengayishi, tekshiruvlarning chuqurlashishi, muddatlarning uzayishi va masofaviy audit amaliyotining joriy etilishiga sabab bo’ldi. Shu bois auditor audit jarayonida kompaniya rahbariyati va (yoki) korporativ boshqaruv uchun mas’ul shaxslar tomonidan mazkur hodisaning biznesning uzluksizligi, kelgusi moliyaviy natijalar, pul oqimlari, moliyaviy holat va moliyaviy hisobotga ko’rsatadigan ta’sirini baholash bo’yicha amalga oshirgan ishlari sifatini o’rganishi zarur bo’ladi. Chunki moliyaviy hisobotlar, odatda, tadbirkorlik subyekti faoliyatini davom ettirishga qodir va kelgusida ham uzluksiz ishlashini nazarda tutuvchi faraz asosida tayyorlanadi. Agar tadbirkorlik subyekti faoliyatni tugatish yoki u hajmini keskin qisqartirish zarurati mavjud bo’lsa, moliyaviy hisobotlar boshqa asosda tayyorlanadi va ushbu asos alohida ochib beriladi.

Bu holat 10-sonli MXSning 14–15-bandlarida belgilangan bo’lib, ularga ko’ra hisobot davri tugaganidan keyin tadbirkorlik subyekti rahbariyati subyektni tugatish, savdo faoliyatini to’xtatish yoki boshqa chora qolmaganligini aniqlasa, moliyaviy hisobotlar “faoliyatning uzluksizligi” tamoyiliga asoslanmagan holda tuzilishi

shart bo'ladi. Agar ushbu tamoyildan foydalanish o'rinsiz ekani aniqlansa, bu ta'sir shu darajada keng bo'ladiki, hisobning avvalgi asosida tan olingan summalarga tuzatish kiritish emas, balki buxgalteriya hisobining asosini tubdan o'zgartirish talab qilinadi.

Xalqaro standartlar asosida auditorlik tekshiruvini o'tkazishda auditor alohida e'tibor qaratishi zarur bo'lgan yo'nalishlardan yana biri mijoz kompaniya tomonidan moliyaviy hisobotni tayyorlash jarayonida shartli aktiv, shartli majburiyat, shartli zarar va shartli foydalarni tan olish hamda ularni ochib berish talablariga rioya qilinganligini baholashdan iboratdir. "Rezervlar, shartli majburiyatlar va shartli aktivlar" deb nomlangan 37-sonli MXSning 10-bandida shartli majburiyat bo'lib o'tgan hodisalardan kelib chiqishi mumkin bo'lgan majburiyat sifatida ta'riflanadi. Bunday majburiyatning mavjudligi tadbirkorlik subyekti nazoratida bo'lmagan kelgusi noaniq hodisalar sodir bo'lishi yoki sodir bo'lmashligiga bog'liq bo'ladi. Shuningdek, u hozirgi paytdagi majburiyat bo'lishi ham mumkin, biroq tan olinmaydi, chunki majburiyatni bartaraf etish uchun resurslarning chiqib ketishi ehtimoli yo'q yoki majburiyat summasini ishonchli baholab bo'lmaydi.

Shartli aktiv esa bo'lib o'tgan hodisalardan kelib chiqishi mumkin bo'lgan va mavjudligi kelgusi noaniq hodisalarning sodir bo'lishiga bog'liq bo'lgan aktivdir. Bu yo'nalish bo'yicha moliyaviy hisobotga ma'lumotlarni kiritish yoki ularni ochib berish bilan shug'ullanuvchi xodimlar ham, auditorlar ham shartli majburiyat, shartli aktiv, shartli zarar va shartli foydalarni tan olish mezonlarini to'g'ri qo'llashlarini ta'minlashlari kerak. Moliyaviy hisobot Konseptual asoslarining 4.44-bandida aktiv kelgusi iqtisodiy naf keltirishi ehtimoli bor va uning tannarxi yoki qiymatini ishonchli baholash mumkin bo'lganda tan olinishi belgilangan. Ushbu hujjatning 4.46-bandiga ko'ra, majburiyat hozirgi paytdagi majburiyatni bajarish natijasida iqtisodiy resurslar chiqib ketishi ehtimoli mavjud bo'lsa va so'ndiriladigan summani aniq baholash mumkin bo'lsa tan olinadi.

Shartli zarar keltirilgan zarar miqdorini ishonchli baholash mumkin bo'lganida va kelgusi hodisalar balans sanasida aktivning qadrsizlanganini yoki yangi majburiyat yuzaga kelganini tasdiqlasa, xarajat va majburiyat sifatida tan olinadi. Shartli foyda esa moliyaviy hisobotda daromad yoki aktiv sifatida tan olinmaydi, chunki uni aniq hisoblash mumkin bo'lsa, u shartli bo'lmay qoladi va odatiy tartibda tan olinadi. Shartli majburiyat, shartli aktiv, shartli zarar va shartli foyda bo'yicha buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot nuqtayi nazaridan qo'llaniladigan qarorlar algoritmi 2-chizmada ko'rsatilgan (2-jadval).

2-jadval. Shartli majburiyat, shartli aktiv, shartli zarar va shartli foydani tan olish tartibi²

	O'lchash imkoni mavjud bo'lgan holatda	O'lchash imkoni mavjud bo'lmagan holatda
Shartli zarar	Ehtimoli mavjud — zarar va majburiyatlar hisoblanadi va hisobotda aks ettiriladi	Zarar va majburiyatlar hisoblanmaydi, lekin moliyaviy hisobotda ochib beriladi
	Ehtimoli mavjud emas — hisoblanishi va ochib berilishi shart emas	
Shartli foyda	Ehtimoli mavjud — shartli foyda sifatida tan olinmaydi	Hisoblanmaydi va hisobotda ham ochib berilmaydi
	Ehtimoli mavjud emas — ochib berish ham tavsiya etilmaydi	
Shartli majburiyat	Ehtimoli mavjud — zaxira tashkil qilinadi	Zaxira tashkil qilinmaydi, hisobotda ochib beriladi
	Ehtimoli mavjud emas — zaxira ham tashkil qilinmaydi, ochib berish tavsiya etilmaydi	
Shartli aktiv	Ehtimoli juda yuqori bo'lganda — moliyaviy hisobotda ochib beriladi	Hech qanday yozuvga yo'l qo'yilmaydi

560-sonli AXSning 10-bandiga ko'ra, auditor auditorlik xulosasi sanasidan keyin moliyaviy hisobotlarga nisbatan hech qanday auditorlik tartib-taomillarini bajarishi mumkin emas. Chunki amaldagi AXSga ko'ra, auditorlik xulosasi imzolangan sanadan keyin tekshirilgan moliyaviy hisobotga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan ma'lumotlar haqida auditorga axborot berish mas'uliyati mijoz korxona rahbariyatiga yuklatiladi.

Biroq, agar auditorlik xulosasi sanasidan keyin, lekin moliyaviy hisobotni e'lon qilish sanasiga qadar auditor, auditorlik xulosasi sanasida o'ziga ma'lum bo'lganida, auditorlik xulosasini o'zgartirishga turtki berishi mumkin bo'lgan biron-bir fakt aniqlansa, auditor quyidagi harakatlarni bajarishi lozim:

a) mazkur masalani tadbirkorlik subyekti rahbariyati va zarur holda boshqaruv yuklatilgan shaxslar bilan muhokama qilish;

b) moliyaviy hisobotga biron-bir tuzatish kiritish zarurligi yoki zarurligini aniqlash;

d) tadbirkorlik subyekti rahbariyatidan bu masalani moliyaviy hisobotda qanday aks ettirish niyatida ekanini aniqlash.

Auditor tadbirkorlik subyekti rahbariyati va zarur holda boshqaruv yuklatilgan shaxslardan AXS 580ga muvofiq, moliyaviy hisobot sanasidan keyin sodir bo'lgan, moliyaviy hisobotni taqdim etish uchun qo'llaniladigan asosga muvofiq tuzatish yoki ochib berishni talab etadigan barcha hodisalar tuzatilgani yoki ochib berilgani haqida yozma bayonot talab qilishi lozim.

Agar tadbirkorlik subyekti rahbariyati moliyaviy hisobotga tuzatish kiritisa, auditor mazkur tuzatishlar bo'yicha kerakli auditorlik tartib-taomillarini bajarishi va tuzatishlar kiritilgan moliyaviy hisobot bo'yicha yangi yoki tuzatilgan auditorlik xulosasini taqdim etishi shart. Bunda yangi auditorlik hisoboti (xulosasi) tuzatishlar kiritilgan moliyaviy hisobot tasdiqlangandan keyingi sanadan oldin taqdim etilishi mumkin emas.

Agar auditorlik xulosasi bilan tasdiqlangan moliyaviy hisobot foydalanuvchilarga taqdim qilingan sanadan keyin tuzatishni talab qiluvchi hodisalar aniqlansa, lekin kompaniya rahbariyati ilgari e'lon qilingan moliyaviy hisobotni olgan shaxslarni yuzaga kelgan vaziyat haqida xabardor qilish choralari ko'rmayotgan bo'lsa va auditor moliyaviy hisobotni qayta ko'rib chiqish zarur deb hisoblagan holda kompaniya buni bajarmayotgan bo'lsa, auditor tadbirkorlik subyekti rahbariyati va boshqaruv yuklatilgan shaxslarni uchinchi shaxslarni ogohlantirish choralari ko'rishi zarurligi haqida xabardor qilishi lozim.

Agar tadbirkorlik subyekti rahbariyati yoki boshqaruv yuklatilgan shaxslar ushbu ogohlantirishlarga qaramay zarur choralarni ko'rmasa, auditorning o'zi auditorlik hisoboti (xulosasi)ga tayanish mumkin emasligi haqida tegishli shaxslarga xabar berishi lozim. Biroq bunday vaziyatda auditor o'z harakatlarini auditorlik tashkilotining yuridik maslahatchisi bilan muhokama qilgan holda, O'zbekiston Respublikasi qonunchiligi doirasidan chiqmagan tarzda amalga oshirishi kerak.

Hisobot sanasidan keyin yuz bergan muhim hodisalar kompaniya faoliyatiga ijobiy yoki salbiy ta'siridan qat'i nazar, moliyaviy hisobotda ochib berilishi lozim.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, hisobot sanasidan keyin yuz bergan hodisalar o'zining ko'lamini va muhimlik darajasidan kelib chiqib auditor tomonidan taqdim etiladigan auditorlik xulosasining shakliga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ularning moliyaviy hisobotga ta'sir kuchini aniqlagan holda, tekshiruv natijalariga ko'ra auditor quyidagi qarorlardan birini qabul qiladi:

- modifikatsiya qilinmagan fikr bildiradi;
- agar auditor hisobot sanasidan keyin yuz bergan va moliyaviy hisobotning to'g'ri tuzilganligiga shubha tug'diruvchi biror hodisa (masalan, faoliyatning uzluksizligi masalasi) to'g'risida yetarli auditorlik daliliga ega bo'lsa, ushbu holatni asoslagan holda modifikatsiya qilingan auditorlik fikrini bildirishi lozim bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги № 3946-сонли қарори, Тошкент, 19.09.2018 й.
2. "Ҳисобот санасидан кейинги ҳодисалар" номли 10-сонли МҲХС. URL: <http://www.mf.uz>
3. "Ҳисобот санасидан кейинги ҳодисалар" номли 560-сонли АХС. URL: <http://www.mf.uz>
4. «Молиявий ҳисоботлар тўғрисида фикр ҳосил қилиш ва хулоса бериш» номли 700-сонли (қайта кўриб чиқилган) АХС. URL: <http://www.mf.uz>
5. "Ёзма баёнотлар" номли 580-сонли АХС. URL: <http://www.mf.uz>
6. "Аудиторлик далиллари" номли 500-сонли АХС. URL: <http://www.mf.uz>
7. https://studref.com/324565/buhgalterskiy_uchet_i_audit/sobytiya_otchetnoy_daty
8. https://studme.org/115105136661/buhgalterskiy_uchet_i_audit/auditorskaya_proverka_spetsialnym_auditorskim_zadaniyam
9. AF-Audit rasmiy sayti. URL: <https://af-audit.ru/>
10. Arens A., Elder R., Beasley M. Auditing and Assurance Services. – Pearson, 2017.
11. Hayes R., Wallage P., Gortemaker H. Principles of Auditing: An Introduction to International Standards on Auditing. – Pearson Education, 2014.
12. Knechel W. R., Salterio S. Auditing: Assurance and Risk. – Routledge, 2016.
13. DeFond M., Zhang J. A review of archival auditing research. Journal of Accounting and Economics. – Elsevier, 2014.
14. Messier W., Glover S., Prawitt D. Auditing and Assurance Services: A Systematic Approach. – McGraw-Hill, 2017.
15. Wu J., Hsu Y., Haslam J. The role of auditors in identifying post-balance-sheet events. Accounting and Business Research. – Taylor & Francis, 2016.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 11

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100